

IV. SVĚT SPĚJE KE „SVĚTOVÉ VÁLCE“

1. NOVÉ ROZPORY I SPOJENECTVÍ

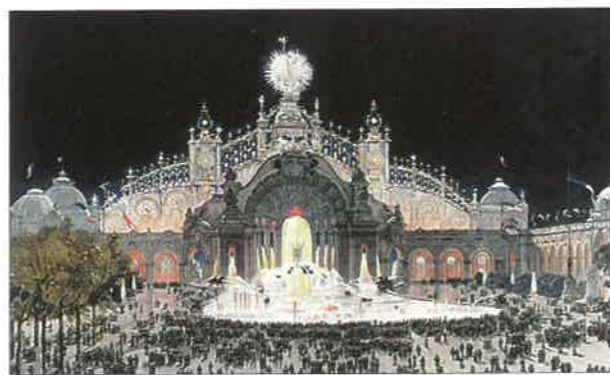
POSTAVENÍ STÁTŮ SE MĚNÍ

Evropa vstoupila do **20. století** řadou velkolepých oslav. Lidé byli nadšeni technickým pokrokem, strach z budoucnosti nebo války si nepřipouštěli.

Každá skupina sestaví seznam technických novinek, které lidem ulehčovaly život. Dále vybere tři novinky, které vás nejvíc zaujaly.

Evropa byla nejvyspělejším světadílem. **Velmoci** se snažily získat nové nerostné suroviny pro svůj rychle se rozvíjející průmysl a také najít **odbytiště** pro své výrobky. Proto mezi nimi **rostlo** vzájemné **soupeření** a snaha vlastnit co nejvíc **kolonií**.

Vyjmenujte státy, které byly na přelomu 19. a 20. století evropskými velmocemi.

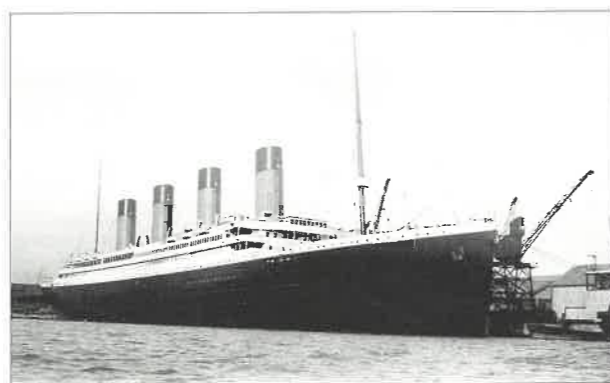
Palác Světové výstavy v Paříži v záplavě světla
Obrázek ukazuje, jak se rozšířilo využívání elektriny.

VELKÁ BRITÁNIE – KONEC ÉRY „DÍLNY SVĚTA“

Koncem 19. století **Velká Británie** postupně **ztrácela** své **postavení** světové „jedničky“. V objemu průmyslové výroby ji předstihly **USA** a na počátku 20. století **Německo**. Z asijských zemí se nejvíce rozvíjelo **Japonsko**. O to více se Velká Británie snažila připoutat k sobě své kolonie.

Připomeňte si a ukažte na mapě hlavní britské kolonie.

V té době představila Velká Británie **luxusní parník Titanic**. Byl považován za **nepotopitelný**. V **dubnu 1912** se vydal na svou první plavbu do New Yorku. Při srážce s ledovcem vznikla v trupu trhlinka a loď **se potopila**. Do té doby největší neštěstí v osobní dopravě si vyžádalo **1503 obětí**.

Parník Titanic – byl považován za nepotopitelný

Zjistěte, jak se nazývá film natočený podle této největší námořní katastrofy a jak zní jména představitelů dvou hlavních rolí.

KULTURNÍ FRANCIE

Hospodářství Francie nepatřilo k nejsilnějším. Svou sílu uplatňovala tato země spíše v zámořských koloniích a v kultuře. Zejména **Paříž** byla v tomto směru považována za **centrum světového umění a kultury**.

Na mapě koloniálních zisků v příloze učebnice ukažte všechny francouzské kolonie.

STÁLE ZAOSTALÉ RUSKO

I když **Rusko** v posledních dvou desetiletích 19. století konečně zažívalo **průmyslový rozvoj**, v hospodářství stále převažovalo **zemědělství**. Bída rolníků, ale i dělníků ve městech byla nepředstavitelná. To vedlo od počátku 20. století k častým **demonstracím**.

Kterí dva panovníci měli v 18. století zásluhu na modernizaci zaostalého Ruska a na čas mu zabezpečili přístup k Černému moři?

Na mapě koloniálních zisků v příloze učebnice ukažte území ovládané Ruskem.

Eiffelova věž v Paříži – do roku 1930 nejvyšší stavba na světě

pokrok: **anglicky – progress** [ˈprɒɡres]
nadšení: **anglicky – enthusiasm** [ɪnˈθjuːziæzəm]

německy – der Fortschritt
německy – die Begeisterung

Bonsoir, mademoiselle Paris: Čítanka 8, str. 107
Eiffelova věž: Zeměpis 8, 1. díl, str. 63

NOVÉ ROZPORY I SPOJENECTVÍ

ÚSPĚŠNÉ NĚMECKO

Sjednocené Německo zažívalo koncem 19. století ohromný **hospodářský vzestup**. Předstihlo Francii a zařadilo se po bok Velké Británie a USA. Začalo usilovat o **vedení ve světové politice**. K tomu potřebovalo získat **kolonie**, vybudovat **silné válečné loďstvo** a ještě lépe **vyzbrojit** svou **armádu**. Do konce 19. století Německo získalo **území** v **Africe** a v **Tichomoří**, ale ve srovnání s ostatními koloniálními velmocemi to byl jen zlomek.

Který evropský stát měl koncem 19. století nejvíc kolonií?

Pomocí mapy koloniálních zisků v příloze učebnice si oživte znalosti o tom, které evropské státy měly v Africe a v Tichomoří své kolonie.

Plakát propagující významné postavení a vliv Německa ve světě

CO NOVÉHO V RAKOUSKO-UHERSKU

Významnou změnou v Předlitavsku bylo roku 1907 **přijetí všeobecného a rovného volebního práva pro muže starší 24 let**. Od této doby měl při volbách hlas dělníka stejnou „váhu“ jako například hlas císaře.

Rakousko-Uhersko souperilo v této době s **Ruskem o Balkánský poloostrov**. Každý z těchto států tam měl jiné zájmy. Rusko podporovalo boj za osvobození slovanských národů žijících na Balkáně, které se ještě nevymanily z turecké nadvlády. Rakousko-Uhersko naopak nemělo zájem na samostatnosti balkánských států. V roce 1908 **připojilo** ke své monarchii dva **Balkánské státy Bosnu a Hercegovinu**.

Na mapě Evropy najděte Bosnu a Hercegovinu.

Videňští věštcí prorokovali na 19. 5. 1910 **zánik světa**. V tento den se přiblížila na nejmenší vzdálenost k Zemi **Halleyova kometa** (s periodou oběhu 75–77 let).

Zjistěte podrobnosti o Halleyově kometě.

BALKÁN VÁLČÍ

Státy, které vznikly koncem 19. století na Balkáně po osvobození z tureckého vlivu, se spojily a vyhlásily **Turecku válku** (1912–1913). Turecko ji prohrálo, a tak se všechny **balkánské národy definitivně osvobodily**.

Vyjmenujte a na mapě ukažte současné státy ležící na Balkáně.

SPOJENÉ STÁTY AMERICKÉ PŘEDHÁNĚJÍ SVĚT

Ve kterém roce vznikly Spojené státy americké? Ve kterém století a po jaké události bylo v USA zrušeno otroctví?

Po válce Severu proti Jihu se USA začaly nebyvale rychle **hospodářsky rozvíjet**. Bohatly vývozem bavlny, obilí, automobilů a elektrotechnických výrobků, těžbou ropy, železné rudy a uhlí. Začátkem 20. století (do roku 1914) byly **na 1. místě ve světě ve výrobě oceli a těžbě drahých kovů**. V té době měly **nejsilnější ekonomiku na světě**.

Ve kterých oborech vynikají USA dnes?

Výrobní hala ocelářského podniku v USA na počátku 20. století

nadvláda: **anglicky – supremacy** [suːˈpreməsi]
nejsilnější ekonomika: **anglicky – the strongest economy** [ðə strɒŋɡɪst ɪˈkɒnəmi]

německy – die Vorherrschaft
německy – die stärkste Ökonomie